

OILA VA GENDER
ILMIY-TADQIQOT
INSTITUTI

M. QURONOV, N. DALIMOVA,
N. SHARIPOVA, D. MALIKOVA

OTA-ONANING PEDAGOGIK- PSIXOLOGIK MALAKALARI

USLUBIY QO'LLANMA

“Pages print” nashriyoti
Toshkent – 2025

Ota-onaning pedagogik-psixologik malakalari farzand tarbiyasida muhim rol o'ynaydi. Bunday malakalarga ega bo'lgan ota-onalar farzandlarining rivojlanishini to'g'ri yo'naltira oladilar, ularning ehtiyojlarini tushunadilar, o'zaro munosabatlarni yaxshilaydilar va muammolarni samarali hal qiladilar. Ota-onalar o'z pedagogik-psixologik malakalarini muntazam oshirib borish orqali farzandlarining baxtli kelajagi uchun mustahkam poydevor yaratishlari mumkin.

Ushbu qo'llanma endi farzandli bo'lgan va farzandli bo'lishni rejalashtirgan ota-onalar uchun mo'ljallangan. Unda ota-onalarning pedagogik va psixologik malakalarini oshirishga qaratilgan nazariy ma'lumotlar, amaliy tavsiyalar, mavzuga daxldor turli tadqiqot natijalari jamlangan.

Oila va gender ilmiy-tadqiqot instituti Ilmiy kengashining 2025-yil 28-martdagi 3-sonli bayonnomasiga muvofiq nashrga tavsiya etilgan.

Mas'ul muharrir: **N.M.Egamberdiyeva**
pedagogika fanlari doktori,
professor

Taqrizchilar: **D.I.Ilxamova,**
psixologiya fanlari doktori,
professor

X.Abdusamatov,
psixologiya fanlari doktori,
professor

U.Jabborov,
pedagogika fanlari bo'yicha
falsafa doktori (PhD)

UO'K: 37.018.11:159.9

KBK: 74.905+88

O-86

Quronov M., Dalimova N.,
Sharipova N., Malikova D.

Ota-onaning pedagogik-psixologik malakalari [Matn]: uslubiy qo'llanma / M.Quronov, N.Dalimova, N.Sharipova, D.Malikova. – Toshkent: "Pages print" nashriyoti, 2025. – 48 b.

ISBN 978-9910-8722-8-0

© "Pages print" nashriyoti, 2025.

MUNDARIJA

Kirish4

1. Ota-onaning pedagogik malakalari6

2. Ota-onaning psixologik malakalari 12

3. Ota-onalarda uchrayotgan 25 ta pedagogik-psixologik xato 26

4. Ota-onalarga pedagogik-psixologik maslahatlar 38

Xulosa 44

KIRISH

Oilani rejalashtirish – nafaqat tug‘ilishni nazorat qilish, balki ota-onalik mas’uliyatini anglash, sog‘lom avlodni dunyoga keltirish, oilaning iqtisodiy va ma’naviy farovonligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar majmuyidir. Oilani rejalashtirishda ota-onaning pedagogik va psixologik malakalari muhim ahamiyatga ega.

Ota-onaning pedagogik va psixologik malakalari farzand tarbiyasida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib, uning jismoniy, ruhiy va ma’naviy kamolotiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Zamonaviy jamiyatda farzand tarbiyasi nafaqat oilaning, balki keng jamoatchilik va davlat siyosatining muhim masalasi sifatida qaraladi. Bolaning shaxs sifatida shakllanishi, uning ijtimoiy muhitda o‘zini erkin his qilishi, dunyoqarashining to‘g‘ri rivojlanishi ota-onaning pedagogik va psixologik savodxonligi bilan bevosita bog‘liq.

Bugungi kunda jamiyat hayotining barcha sohalaridagi o‘zgarishlar, axborot texnologiyalarining taraqqiyoti va ta’lim-tarbiya jarayoniga qo‘yilayotgan yangi talablar ota-onaning pedagogik va psixologik malakasini muntazam ravishda rivojlantirib borish zarurligini ko‘rsatmoqda. Farzandni ma’naviy jihatdan boy, mustaqil fikrlaydigan va ijtimoiy faol shaxs qilib tarbiyalash uchun ota-ona zamonaviy tarbiya usullari va bolalar psixologiyasi bo‘yicha yetarli bilimlarga ega bo‘lishi zarurdir.

Mazkur qo‘llanma ota-onaning pedagogik va psixologik malakasini oshirishning dolzarbligi, uni rivojlantirish yo‘llari va uning bola rivojlanishiga ta’siri kabi muhim masalalarni yoritib berishga qaratilgan.

OTA-ONANING PEDAGOGIK MALAKALARI

Ota-onaning pedagogik malakasi – farzand tarbiyasida zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlar yig'indisi bo'lib, bolaning shaxsiy rivojlanishi, axloqiy-estetik qadriyatlar va ijtimoiy adaptatsiyasi uchun to'g'ri va samarali tarbiya jarayonini ta'minlash qobiliyatidir.

Ota-onaning pedagogik malakasi, ayniqsa, endi farzandli bo'lgan yoki farzandli bo'lishni rejalashtirayotgan juftliklar uchun juda muhim va zarur. Chunki ularda tajriba yetishmaydi va bola rivojining har bir bosqichida qanday munosabatda bo'lish kerakligini bilishlari shart.

Homiladorlik – ona organizmidagi fiziologik o'zgarishlar davri, shuningdek, kelajakdagi farzandning shaxs sifatida shakllanishiga zamin yaratiladigan muhim bosqich. Bu davrda ota-onaning, ayniqsa, bo'lajak onaning ruhiy holati, bilim saviyasi, tarbiyaviy yondashuvi, psixologik tayyorgarligi tug'iladigan farzandiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, pedagogik bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish ota-onalar uchun juda muhimdir.

Homiladorlik davrida ota-onaning pedagogik malakasi quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1.

Eng avvalo, ota-onaning ichki dunyosi: sabr-toqat, muvozanat, mehr-oqibat, tushunish kabi jihatlar rivojlangan bo'lishi kerak. Ayniqsa, onaning ruhiy holati homilaga bevosita ta'sir qilgani bois, ota bu davrda onaga ruhiy dalda bo'lib turishi muhim.

2.

Ota-onalar bolalar psixologiyasi, yosh bosqichlari, bola tarbiyasi haqida nazariy bilimlarga ega bo'lishi lozim. Bu malaka kitoblar, kurslar, mutaxassislar maslahatlari orqali shakllanadi.

3.

Oilada tinchlik, o'zaro hurmat va iliqlik bo'lishi – farzand tarbiyasining eng kuchli tayanchi. Bo'lajak ona o'zini xavfsiz va qadrlangan his qilsa, bu holat homilaning sog'lom rivojlanishiga hissa qo'shadi.

4.

Pedagogik malakali ota-ona bolani "tasodifan" emas, ongli ravishda kutadi. Ular homiladorlik davridayoq oilaning moliyaviy holatini, parvarish sharoitini, tarbiyaviy qadriyatlarini rejalashtira boshlaydi.

5.

Zamonaviy ota-onalar internetdagi sifatli manbalar, video darslar, ota-onalar klublari yoki shifokorlar bilan ishlash orqali o'z bilimlarini oshirishga harakat qiladi. Bu ham pedagogik malakaning bir ko'rinishidir.

6.

Ota va ona bolaning ismi, tarbiyasi, sog'ligi, parvarishining mas'uliyatini birgalikda o'z zimmasiga olishlari va qarorlarni birgalikda qabul qilishlari kerak. Bu bola ruhiyati uchun juda muhim asos bo'ladi.

7.

Homiladorlikda bolaning ilk his qilish qobiliyatlari shakllanadi. Ota va ona birga sayr qilish, bolaning tug'ilishini intiqlik bilan kutish, mehrlil so'zlar aytish orqali bolaga ilqlik va xavfsizlik tuyg'usini bera olishadi.

OTA-ONALIK ROLIGA TAYYORGARLIK

Homiladorlik paytida pedagogik tayyorgarlikni kuchaytirish uchun quyidagilarga e'tibor qaratish lozim:

Homiladorlik davrida bolaning qanday rivojlanishi, qachon nima his qila boshlashi, onaning holatiga qanday ta'sirchanligi haqida o'qish va o'rganish kerak. Bu bilimlar ota-onani ongli qarorlar qabul qilishga undaydi.

0-3 yoshdagi bolalar qanday fikrlaydi, ularning hissiyotlari qanday shakllanadi, nima ularga ta'sir qiladi – bu borada asosiy psixologik tushunchalarni bilish muhimdir.

Homiladorlikda onaning kayfiyati va stress darajasi bevosita homilaga ta'sir qiladi. Onani qo'llab-quvvatlash, unga taskin berish, suhbatlashish ota uchun pedagogik tayyorgarlikning ajralmas qismidir.

Tarbiya, mehr-muhabbat, shaxsiy rivojlanish, emotsional intellekt kabi mavzularda yozilgan ilmiy-ommabop adabiyotlarni o'qish ota-onaning dunyoqarashini kengaytiradi.

Oila a'zolari, do'stlar yoki tanishlar orasida tajribali ota-onalardan maslahat olish, ularning xatolaridan xulosa chiqarish foydalidir.

Bo'lajak farzand qanday muhitda ulg'ayadi? Oilada qanday qadriyatlar ustuvor bo'ladi? Ota-ona bu haqida bir fikrga kelib olishlari zarur.

Moliyaviy jihatdan tayyorgarlik, bola tug'ilgach parvarish mas'uliyatini taqsimlash, ish va farzand tarbiyasini muvofiqlashtirish rejalarini oldindan birgalikda muhokama qilish pedagogik yondashuvni mustahkamlaydi.

Bola hali homila bo'lgan paytda ham, ota va onaning mehribon munosabati, xotirjam ovozda gaplashishi, musiqa eshitish, iliq so'zlar aytishi bolaning ruhiy salomatligi uchun juda muhim.

OTA ROLINING PEDAGOGIK JIHLARI

Ko'pincha homiladorlik faqat ona mas'uliyatiga bog'lab qo'yiladi. Aslida, otaning quyidagi harakatlari pedagogik malakani ifodalaydi: